

El quantificador focal *pla*: Un estudi de sintaxi dialectal*

Gemma Rigau

1. La importància dels fenòmens microsinlàctics

Si volem tenir un bon coneixement de les propietats gramaticals que caracteritzen les llengües naturals, hem de fer atenció no només a les construccions més visibles que poden variar d'una llengua a l'altra, sinó que cal analitzar també els fenòmens microsinlàctics. Només si estudiem comparativament les petites i les grans diferències entre les llengües, podrem explicar com estan formades, fins a quin punt s'assemblen i en què poden divergir, a més de poder esbrinar quins són els límits d'aquesta variació. I si partim de la base que hi ha unes propietats universals pròpies de les llengües humanes, aquestes propietats hauran de ser presents en totes les llengües i dialectes, encara que no sempre siguin fàcilment detectables.

L'objectiu d'aquest article és oferir una descripció de les característiques sinlàctiques, semàntiques, entonatives i discursives de les oracions que contenen l'adverbi quantificador *pla*. Essent com és aquest adverbi propi d'alguns parlars del català, però no de tots, i tractant-se d'un element lèxic, podríem pensar que som davant d'una simple diferència en el lexicó sense cap repercussió especial en l'àrea sinlàctica. Vist així, la presència o absència de *pla* en un determinat dialecte seria semblant a la presència o absència en el lexicó dels parlars catalans dels noms *soroll*, *fressa* o *remor*. I és cert que hi ha una diferència en el lexicó entre aquells parlars que empren *pla* i els que no l'empren, però la diferència és també sinlàctica: la propietat quantificadora de l'adverbi *pla* li atorga un valor funcional que el fa especialment interessant tant des del punt de vista de la distribució sinlàctica i la interpretació semàntica com també des del punt de vista comparatiu. I és que la presència o absència d'aquest adverbi quantificador en un determinat parlar afecta les relacions amb els altres quantificadors focals. Els parlars que no disposen de *pla* han de fer ús d'altres estratègies sinlàctiques. Així, doncs, la rellevància teòrica dels fenòmens de variació microsinlàctica detectables entre llengües veïnes o entre diferents parlars d'una mateixa llengua és tan important com la dels fenòmens més vistosos, com pot ser la variació en l'ordre de mots dins l'oració en èuscar i en català.

Segons el DCVB (s.v. *pla*), l'ús de «l'adverbi *pla* com a reforç de l'afirmació és freqüentíssim a tota la part nord-oriental de Catalunya, i encara s'usa en altres comarques, però amb menys vitalitat». Coromines (1980-85) escriu a propòsit de *pla*: «Com és sabut és tan arrelat en el nord-est com poc popular a Barcelona [...] La zona de forta popularitat arriba fins a les muntanyes del Maresme».¹

* Aquest treball ha estat possible gràcies als ajuts BFF2003-08364-C02-01 (Ministerio de Ciencia y Tecnología i FEDER) i 2001SGR 00150 (DURSI, Generalitat de Catalunya). Agraïxo a M. Lluïsa Hernanz, Joan Julià i Salvador Oliva els comentaris i suggeriments que m'han fet a una versió prèvia d'aquest text. Molt especialment dono les gràcies a Pilar Prieto per haver-me ajudat generosament en l'enregistrament de les dades i en l'elaboració dels contorns entonats de l'Apèndix. Les dades dialectals d'aquest treball han estat contrastades amb una bona colla de lingüistes del Pla de l'Estany: Mercè Coll (UAB), Lourdes Güell (UAB), Joan Julià (UdL), Salvador Oliva (UdG), Blanca Palmada (UdG), Marta Prat (UAB) i Isabel Pujol (UdG). Agraïxo a tots ells la seva col·laboració entusiasta.

¹ Tot i això, expressions com *Ara pla!* o *Això pla!* són força freqüents encara en els parlars del català central.

En aquest article ens centrarem en l'ús de *pla* a la comarca del Pla de l'Estany. Aquest ús tot sovint coincidirà amb el d'altres comarques veïnes. Si establim aquesta limitació és perquè hem comprovat que no tots els casos que aquí descriurem són vigents en altres comarques nord-orientals que també disposen de l'adverbi *pla*. Val més, doncs, assegurar l'homogeneïtat de les dades i de les interpretacions semàntiques que els assignem. Només així establim una base ferma per a un estudi microcomparatiu. Cal tenir en compte, a més, que aquest adverbi coexisteix amb altres adverbis quantificadors com ara *prou*, *rai*, *sí que*, *no que*, *poca*², *pas*, etc., ben vigents també en els parlars que entren *pla*. Delimitar, doncs, el sentit i el funcionament de *pla* no és feina fàcil, però ho pot ser més si el lingüista pertany al mateix parlar que estudia. Tal com ens recorda Kayne (2003:21), «la sintaxi generativa ens va ensenyar ben aviat que, quan estudiem una determinada llengua, el parlant nadiu té avantatge sobre el no nadiu. Poder disposar un mateix dels judicis d'acceptabilitat és un avantatge. Ens estalvia temps i energia, que són valors finits». A més, el lingüista nadiu pot establir connexions entre fenòmens sintàctics amb molta més rapidesa i seguretat. És clar que el lingüista nadiu es pot equivocar tant com el no nadiu, per això caldrà que contrasti les dades i els judicis amb altres parlants i, si pot ser, amb lingüistes que pertanyin al seu mateix parlar.³

2. *Pla* com a adverbi modal

En aquest apartat i en el següent presentarem les diferents funcions de l'adverbi *pla*. Primerament ens centrarem en aquest adverbi com a modificador de l'adverbi *bé/ben*.

- (1)
- a. Te'n guardaràs *pla bé*, de parlar-hi.
 - b. Hi hem *pla ben* arribat, a aquell moment que tant temíem!
 - c. Estem *pla ben* arreglats!⁴
 - d. Els van *pla ben* atrapar, a aquell parell.

L'adverbi *bé*, que en els parlars de les terres gironines pot prendre la forma *ben* precedint un participi o infinitiu d'una forma perifràstica, pot tenir un sentit aspectual de compleció, equivalent a *del tot* o *completament*. Per això, *ben* no coapareix amb un predicat com *tenir febre* o *fer llit*, que no poden expressar una situació delimitada: **He ben tingut febre*, **Ha ben fet llit*.⁵ La presència de l'adverbi *pla* a

² Sobre la conveniència d'escriure *poca* i no pas *poc que*, vegeu Mascaró (1985) i Rossich (1996).

³ En el nostre cas, la contrastació de les dades i de les interpretacions que hi assignem no ens ha suposat cap problema: si hi ha una comarca rica en professionals de la lingüística és la del Pla de l'Estany. El perquè d'aquesta concentració en un espai relativament reduït és un més dels misteris que envolten l'estany de Banyoles.

⁴ Aquesta oració s'usa normalment per anunciar possibles desgràcies. Expressa que ens pot passar qualsevol cosa no volguda, donada la situació en què ens trobem. Així, doncs, el predicat *estar arreglat* hi és emprat irònicament, en lloc, p. ex., d'*estar fotut*.

⁵ Explica el contrast entre *Els vaig ben netejar* i **Vaig ben netejar (vidres)* el fet que *netejar* sense objecte directe o amb un SN escarrit com a complement no pugui expressar una acció delimitada, per això no admet *ben*. Sobre la interpretació i el funcionament de *bien* en castellà, català i italià, v. Hernanz (1999, 2004).

(1) reforça el valor completiu de *bé/ben*.⁶ També podem trobar *pla* modificant l’adverbi quantificador additiu *més* o el subtractiu «*menos*»:

- (2) a. Abans en teníem *pla més*!
b. Treballem *pla «menos»*, ara.

D’altra banda, en el parlar de la gent més gran de la comarca, *pla* pot aparèixer tot sol com a modificador. Així apareix també a J. Ruyra: *Aquí els rabiosos de Girona es guardaran pla de mossegarlos* (*La Parada*, Selecta, p. 185).

Però, quin tipus d’adverbi és *pla*? En aquest treball defensarem que *pla* és un adverbi de modalitat epistèmica (Lyons 1977: 792s, Cinque 1999 §4.2). En els estudis de lògica, la modalitat epistèmica se sol diferenciar de la modalitat apodíctica (o alètica) i de la deòntica (o d’obligació).⁷ La modalitat apodíctica té relació amb la veritat necessària o contingent de les proposicions, mentre que l’epistèmica fa referència a les deduccions o opinions del parlant. La modalitat epistèmica és, doncs, una modalitat orientada cap al parlant: expressa el grau de confiança de l’emissor en la veritat de la proposició, confiança basada, és clar, en la informació amb què compta. La nostra anàlisi de *pla* com a adverbi de modalitat epistèmica s’adiu al significat que donen a aquest mot el Diccionari Aguiló, el DCVB o el Coromines (1980-85), els quals diuen que és equivalent a les expressions *certament*, *ben cert* i *en bona veritat*. Això explica que la interpretació de (3a), amb el sintagma adverbial *pla bé*, sigui pròxima a la de (3b), amb l’adverbi *prou*, adverbi que reforça el valor de veritat de l’oració en el mateix sentit que els adverbis *realment* i *certament*.⁸

- (3) a. Se’n va guardar *pla bé*, de parlar-hi.
b. Se’n va guardar *prou*, de parlar-hi.

Ara bé, a més d’acompanyar l’adverbi *ben/bé*, el mot *pla* pot actuar com un marcadore focal, tal com veurem a §3. Els marcadors focals (o pressuposicionals) quantifiquen de manera implícita, fet que provoca que l’oració expressi més d’una situació. Així, la construcció *Només ell és de Tarragona*, que conté el quantificador focal *només*, a part d’atribuir la propietat de tarragoní al subjecte, deixa implícit que no hi ha altres persones de l’univers del discurs que posseeixin aquesta propietat. Precisament perquè

⁶ Quan *bé* actua com a marcadore de modalitat també pot anar acompanyat de *pla*, tot i que aquesta combinació cada cop és menys corrent: *Pla bé que t’hi vas avenir, tu!* Segons el Diccionari Aguiló, al segle XV l’expressió *bé i pla* prenia el sentit que ara donem a *bé*. D’altra banda, *de bé i de pla* era una expressió usual en els testaments, el significat de la qual era equivalent a “senzillament, sense intervenció judicial”.

⁷ Segons Lyons (1977: 789s), donada l’oració anglesa *Alfred must be unmarried*, obtenim una interpretació apodíctica d’aquest modal si *must* és interpretat com a inferència natural del fet que “Alfred és solter”. Si la interpretació es pot glossar com a (i), aleshores el valor modal de *must* és epistèmic. Si la glossa és la de (ii), el valor modal serà deòntic.

(i) “I (confidentially) infer that Alfred is unmarried” o bé “In the light of what is known, it is necessarily the case that Alfred is unmarried”.

(ii) “Alfred is obligated to be unmarried” o bé “(I (hereby) oblige Alfred to be unmarried”.

⁸ *Prou* té a (2b) el mateix sentit que té a *El conec prou, aquell d’allà!*, sentit que li permet ser usat com a resposta afirmativa: – *Voleu entrar?*, –*Prou*.

quantifiquen per via de la implicació, els quantificadors com *només, també, tampoc*, etc. reben també el nom de quantificadors impropis. Aquests quantificadors s'oposen, doncs, als quantificadors propis (*tres, molts, cada*, etc.), que expressen de manera explícita l'extensió d'un conjunt o el grau d'una propietat (v. Brucart i Rigau 2002). Defensarem que aquest valor focal de *pla* prové del seu valor d'adverbi de modalitat epistèmica, valor que li permet exercir una funció focalitzadora sobre un constituent tot confirmant o negant implícitament una situació expressada en el discurs o conversa precedent.

3. *Pla* com a marcador focal

Distingim d'entrada quatre tipus de construccions en què *pla* apareix a l'inici de l'oració precedit d'un constituent oracional. A cada tipus d'oració hi correspon una entonació diferent, tal com mostren les figures 1-4 que apareixen a l'Apèndix. L'entonació de l'oració i la presència o absència de la conjunció *que* donen lloc a diferències semàntiques i sintàctiques clares i ben delimitades. De fet, en tots els casos el mot *pla* rep un accent tonal alt, però l'entonació de la resta de l'oració varia en cada cas. Representem amb una coma el tall entonatiu que es produeix entre l'adverbi *pla* i els constituents oracionals que la segueixen en les construccions estudiades a §3.1 i §3.2, que són les que corresponen a les figures 1 i 2 de l'Apèndix.

3. 1. Les construccions amb *pla*₁

La primera construcció que estudiarem és la que etiquetem com a *pla*₁ i que s'exemplifica a (4). L'entonació que hi escau és la de la figura 1B de l'Apèndix.

- (4)
- a. El seu llibre *pla*, és interessant.
 - b. Per Nadal *pla*, vam ser colla a taula.
 - c. Anar-hi de fosc *pla*, és pesat.
 - d. De diners *pla*, en tenen.

L'oració (4a) no només atribueix la propietat d'interessant al subjecte sinó que dona a entendre que l'interès que té el seu llibre és superior al d'altres entitats a què s'ha fet referència en el discurs previ. Per això, mai no podem iniciar un discurs amb una oració com (4a). En canvi, en un context discursiu com el de (5), (4a) hi queda legitimat.

- (5) Els articles de premsa d'aquest filòsof sempre valen la pena. I el seu llibre *pla*, és interessant.

Observeu que la segona oració de (5) pot ser parafrasejada per *I el seu llibre encara és més interessant* o bé per *I el seu llibre és fins i tot més interessant*. Aquesta oració confirma implícitament que els articles de premsa d'aquest filòsof són interessants, però dona per cert que aquests escrits no són pas tan interessants com el llibre. Es tracta d'una certesa epistèmica, basada en l'opinió del parlant.

A (4b), l'adverbi de modalitat *pla* va precedit per una expressió temporal. L'oració és interpretada en el sentit que cap altre dia no hem estat tants com per Nadal. Així, doncs, l'oració (4b) no expressa pas que els altres dies no fóssim molta colla. Simplement *pla* situa totes les altres ocasions a què es pugui haver fet referència en el discurs previ per sota del dia de Nadal pel que fa a la quantitat de gent reunida a taula.

El fet que *pla*₁ impliqui que a cap altre element del discurs no se li pot assignar la propietat expressada pel predicat en el mateix grau que al sintagma inicial (o perifèric) fa que sigui anòmala (per redundant) la seva coaparició amb quantificadors quantitativs com *molt*, *més* o *força*:⁹

- (6) a. *El seu llibre *pla*, és força interessant.
- b. *Per Nadal *pla*, vam ser més colla.
- c. *Anar-hi de fosc *pla*, és molt pesat.
- d. *De diners *pla*, en tenen més.

D'altra banda, *pla*₁ no pot aparèixer en una oració el predicat de la qual no sigui graduable, com és el cas dels predicats *inanimat* o *mort*:

- (7) a. *Aquesta pedra *pla*, és inanimada.
- b. *Aquell conill *pla*, era mort.¹⁰

Podem dir, doncs, que l'adverbi modal epistèmic *pla*, quan és utilitzat com a quantificador (o operador) focal, es comporta a (4) com un quantificador escalar ponderatiu: situa l'element quantificat en un punt alt en una escala de graus aplicada a una determinada propietat. Aquest punt de l'escala és per sobre del que el parlant assigna a altres entitats o individus de l'univers del discurs. Com a quantificador focal, *pla*₁ té caràcter implicatiu, no només es refereix a l'element explícit en l'oració, sinó a altres elements contextuals. Així, a (8) *pla* situa l'element *en Pere* en un nivell alt en una hipotètica escala de menjadors.

- (8) En Pere *pla*, menjava.

Menjar s'interpreta aquí com una categoria semàntica graduable. L'oració implica que totes les altres persones del context discursiu o pragmàtic quedaven per sota del punt de l'escala assignat a en Pere. L'oració (8) expressa, doncs, que la propietat de ser menjador s'aplica també a altres persones de l'univers del discurs, però mai en un grau tan alt com l'atribuït a en Pere.¹¹ La quantificació expressada

⁹ *Pla*₁ pot ser compatible, en canvi, amb l'adverbi aspectual *ben*: *En Pere pla, està ben sonat*.

¹⁰ Ben mirat, (7b) podria ser utilitzat en un sentit irònic.

¹¹ Aquest, com els altres exemples de *pla*₁, podria ser usat irònicament per expressar que en Pere no menjava gens. Ara bé, aquest sentit negatiu es derivaria del context pragmàtic (o discursiu) i no pas de l'estructura oracional. Seria un cas semblant al d'exclamar-se sobre l'antipatia d'una persona amb l'oració *I que n'arriba a ser, de simpàtic!*

per *pla* és pròxima a la d'un quantificador superlatiu amb un domini de quantificació restringit. Però, tal com es mostra a (9), la inferència que aquest país és el més poblat és de bon neutralitzar si la ponderació s'ha fet a través de *pla*, però no si la fem amb un superlatiu absolut. Per això (9b), no constitueix un discurs coherent.

- (9) a. Aquest país *pla*, és poblat. De tota manera, encara el guanya la Xina.
b. Aquest país és el més poblat del món. #De tota manera, encara el guanya la Xina

Precisament pel seu caràcter ponderatiu, *pla*₁ no és compatible amb quantificadors universals o distributius (*tothom, cadascú, etc.*), ja que són quantificadors que no pressuposen l'existència d'altres entitats discursives i, per tant, no permeten establir ponderació.

- (10) a. **Tothom pla*, és boig.
b. **Tots els nois pla*, volen un cotxe.
c. **Cada casa pla*, és un món.

El sintagma que precedeix *pla*₁ pot ser el subjecte dislocat, com a (11a), un argument del predicat dislocat a l'esquerra amb pronom de represa dins l'oració, com a (11b-c), un complement adjunt també dislocat, com a (11d), o un adjunt oracional, com a (11e).

- (11) a. Pujar aquesta escala *pla*, em costa
b. Aquest poema *pla*, el recitem malament.
c. A la Maria *pla*, li han dut coses els Reis.
d. A la biblioteca *pla*, hi estudiem vegades.¹²
e. A Astúries *pla*, es menja bé.

En el cas de (12), on el predicat expressa una situació delimitada i el temps oracional és present, l'aparició del quantificador *pla* provoca una interpretació no dística del temps de present. A diferència de (12a), a (12b) no podem interpretar que en Pere es desplaça cap al lloc de l'emissor en el temps de l'enunciació.

- (12) a. En Pere ve.
b. En Pere *pla*, ve.

El temps de (12b) només pot rebre una interpretació de present habitual, ja que el quantificador *pla* té un efecte multiplicador sobre l'esdeveniment expressat pel predicat. L'oració (12b) no només ens parla

¹² En aquestes construccions, l'adjunt aspectual *vegades* no pot ser quantificat: **A la biblioteca pla, hi estudiem moltes/tres vegades*. Tampoc a (11c) el SN *coses* no pot ser quantificat, de la mateixa manera que (11e) no admetria un complement de quantitat com *molt* en lloc de *bé*. La ponderació expressada per *pla* és incompatible amb un predicat que s'acompanyi d'expressions quantificades tancades.

de les vingudes reiterades d'en Pere, sinó que implica que les altres persones que vénen no vénen tan sovint com en Pere.

Si a (12b) substituïm el verb *venir* pel verb *arribar*, la construcció serà semànticament anòmala perquè no podem atribuir fàcilment al predicat un caràcter graduable. Ara bé, no hi haurà cap problema si el predicat és *arribar tard*. Així, *En Pere pla, arriba tard* pot interpretar-se en el sentit que en Pere fa tard més vegades que no pas les altres persones que pertanyen al context discursiu o pragmàtic o bé en el sentit que en Pere és el que avui fa més tard a la feina o a la convocatòria.

Pel seu caràcter de quantificador escalar, *pla*₁ no apareix en oracions negatives.

- (13) a. *En Pere pla, no és ric.
b. *De diners pla, no en tenim.¹³

Com que a (13a) neguem la propietat de ric com a propietat atribuïble a en Pere, no queda legitimada la implicació semàntica que altres entitats discursives es troben per sota del grau de ric atribuït al subjecte.

En aquest apartat hem vist com l'adverbi de modalitat epistèmica *pla* és utilitzat com a quantificador focal escalar, com a quantificador que destaca un element per expressar que allò que l'oració predica se li aplica en un grau més alt que a d'altres elements del context discursiu (o conversacional).

3. 2. Les construccions amb *pla*₂

A vegades el quantificador *pla* va seguit de la conjunció *que*, com a (14). La figura 2B de l'Apèndix representa l'entonació d'aquest tipus de construcció.

- (14) Jo pla, que tinc dues feines.

Aquesta oració seria apropiada en un context conversacional com el de (15):

- (15) a. Parlant A: - Acabo la jornada ben cansat.
b. Parlant B: - Jo pla, que tinc dues feines.

A (15b) el parlant B afirma que té dues feines, per tant, hem de deduir que acaba més cansat que no pas el seu interlocutor. Aquesta oració, doncs, pot ser parafrasejada per l'oració *Jo encara acabo més cansat que tu perquè jo treballo a dos llocs i tu no*.

¹³ Això *pla, és improbable* és ben formada, en canvi, no ho és *Això pla, no és (im)probable*.

La construcció de (14) té aspectes en comú amb les que contenen elements focals del tipus *sí* o *rai*, però les implicacions que aquests elements comporten són ben diferents. Així, doncs, l'oració (14) no és sinònima de (16).

(16) Jo sí, que tinc dues feines.

Allò que queda sobreentès a (16) és que hi ha una persona (o més d'una) que no sóc jo que el meu interlocutor es pensa que té dues feines, però no és cert que en tingui dues. L'oració (16) expressa una propietat (tenir dues feines) del subjecte (*jo*) i nega que aquesta propietat es pugui atribuir a cap altre, cosa que feia l'interlocutor. Per tant, podem parafrasejar (16) amb l'oració *Sóc jo qui té dues feines i no pas aquest(s) que tu dius*.

L'adverbi *rai* és un altre marcador focal que comporta implicacions ben diferents de les que provoquen *sí* o *pla*:

(17) Tu rai, que tens dues feines.

Un context conversacional adequat a (17) seria el de (18).

- (18) a. Parlant A: - Si volem fer aquest viatge, haurem d'estalviar.
b. Parlant B: - Tu rai, que tens dues feines.

El subjecte de (18) queda focalitzat de tal manera que, a més de predicar-ne una propietat (tenir dues feines), queda implicat que, precisament perquè es dóna aquesta propietat, estalviar no serà cap problema per a aquesta persona. Una possible parafrasi de (17) és aquesta: *Tu ho tens molt bé per estalviar, i no com d'altres, perquè tu tens dues feines*. El quantificador *rai* té un cert valor concessiu. *Rai* a (18b) concedeix que existeix una determinada dificultat (haver d'estalviar), però assenyalava que aquesta dificultat no és un veritable obstacle per a l'element que el precedeix (*tu*).

La llengua es val d'adverbis de polaritat (*sí*, *no*) o focals (*pla*, *rai*), per ressaltar un dels constituents oracionals. Les característiques lèxiques de cada un d'aquests adverbis tenen repercussió en el significat global de l'oració i en la raó per la qual es focalitza el constituent en qüestió. Sobre el funcionament de *rai*, vegeu Espinal (1986) i Solà-Pujols (1990).

En un context conversacional com el de (19), ni *sí* ni *rai* hi escauen, només *pla*:

- (19) a. Parlant A: - El Dr. Pi és molt conegut.
b. Parlant B: - El Dr. Corbella pla, que sortia a TV3 i tot.

Amb la presència de *pla* expressem a (19b) que el grau de fama assolit pel Dr. Corbella és superior a l'aconseguit pel Dr. Pi, com mostra el fet que el Dr. Corbella participés en un programa de televisió.

Comparem ara (19b), que conté el quantificador que hem anomenat *pla*₂, i l'oració (20), que respon a la construcció que hem etiquetat com a *pla*₁. Allò que queda sobreentès a (19b) és que la fama que atribuïm al Dr. Corbella és major que l'assignada al Dr. Pi. D'altra banda, allò que fem explícit és la raó per la qual fem aquesta atribució. En canvi, en una oració com la de (20), la informació implicada fa referència al fet que cap altre individu de l'univers del discurs no supera la freqüència en què el Dr. Corbella apareixia a la televisió.

(20) El Dr. Corbella *pla*, sortia a TV3.

A (19b) hi ha una justificació de la ponderació del Dr. Corbella que no trobem a (20).

Si ara observem l'estructura interna de les construccions amb *pla*₂, ens adonarem que el sintagma que aquest quantificador focalitza no és, de fet, constituent de la construcció encapçalada per la conjunció *que*, i que no hi ha cap pronom de represa a la dreta de la conjunció que representi el sintagma focalitzat. Això vol dir que, contràriament a (20) i als altres casos estudiats a §3.1, el sintagma focalitzat per *pla*₂ no té relació directa amb el predicat que apareix explícitament a la construcció. Vegeu-ho a (21).

- (21) a. Els torrons *pla*, que n'hi ha de tantes classes.
b. A tu *pla*, que Barcelona s'ha posat de moda.

El sintagma preposicional quantificat per *pla* a (21b) no té cap representant dins la construcció encapçalada per la conjunció (*que*) que li pugui fer de pronom de represa. El pronom partitiu *en* a (21a) no pot representar el SN definit *els torrons*. A quin predicat pertanyen, doncs, els sintagmes *els torrons* i *a tu* a (21)? En realitat, són sintagmes relacionats amb una proposició que no és l'expressada a l'interior de la construcció encapçalada per *que*. El predicat de la seva oració normalment és silenciada, queda sobreentès.

Així, doncs, (21a) seria coherent en un context conversacional com el de (22):

- (22) a. Parlant A: - Les neules són una temptació.
b. Parlant B: - Els torrons *pla*, que n'hi ha de tantes classes.

El sintagma nominal *els torrons* pertany a la proposició «*Els torrons pla, [són una temptació]*», on el constituent dislocat a l'esquerra, l'únic amb realització fonètica, és representat pel pronom el·líptic de subjecte.

A (21b) la part implicada ha de contenir un pronom de represa que legítimi *a tu*. Podria ser, per exemple, la part entre claudàtors de la proposició següent: «*A tu pla, [et visitaran els amics estrangers]* ».

Això explica la presència de sintagmes quantificats a la segona part de les construccions amb *pla*₂, presència que era impossible amb *pla*₁. Si podem tenir *dos cotxes* (23a) o *molta colla* a (23b) és perquè no queden a l'abast del quantificador escalar *pla*, com tampoc no hi queda la negació a (23c). (Cf. (6) i (13)).¹⁴

- (23) a. A la Maria *pla*, que li han regalat dos cotxes.
b. Per Nadal *pla*, que vam ser molta colla.
c. A Madrid *pla*, que no tenen mar.

Com hem de caracteritzar, doncs, l'oració encapçalada per la conjunció *que*? Si acceptem que aquesta oració queda fora de l'abast del quantificador *pla*, el més probable és que sigui un adjunt oracional i no pas un constituent adjunt al predicat sobreentès o implicat. Tot fa pensar, doncs, que ens trobem davant d'un adjunt causal. La tradició anomena 'causals explicatives' les causals que no porten explícit cap operador de causa, sinó tan sols la conjunció *que*. Aquestes construccions formen un grup entonatiu a part, com es mostra a (24a) i poden aparèixer amb constituents no oracionals, com a (24b).

- (24) a. Haurem de començar a passar, que la mare ens espera de fa estona.
b. A reveure, que tinc pressa.

Si aquesta anàlisi és encertada, altres adjunts oracionals podran ocupar el lloc de la causal explicativa en les construccions amb *pla*₂. Les construccions de (25) ens mostren que això és possible.

- (25) a. A tu *pla*, amb tantes activitats com hi ha programades. (Cf. A tu *pla*, et visitaran els amics estrangers, amb tantes activitats com hi ha programades)
b. A tu *pla*, si els expliques que teniu una casa tan gran. (Cf. A tu *pla*, et visitaran els amics estrangers, si els expliques que teniu una casa tan gran)

El sintagma preposicional *amb tantes activitats com hi ha programades* és un adjunt oracional que emmarca la proposició tot expressant un valor causal o condicional. L'adjunt encapçalat per *si* a (25b) és un adjunt condicional.

La descripció que acabem de fer de les construccions amb *pla*₂, ens fa veure que la construcció de (14) –*Jo pla, que tinc dues feines*– no és una oració simple. En realitat, (14) va encapçalat pel pronom *jo* que està relacionat amb una proposició sobreentesa. De fet, el quantificador que hem anomenat *pla*₂,

¹⁴ Observeu que en el predicat implicat no hi pot aparèixer la negació ni aquells quantificadors que no eren admesos en les construccions amb *pla*₁: **En Pere pla [no es queixa], que no parla mai del seu sofriment*; **En Pere pla [té molta feina], que treballa en una sucursal nova*. Això ens demostra que *pla*₁, *pla*₂ són un mateix quantificador. Allò que en el segon cas canvia és que la principal sol ser sobreentesa i que l'oració porta un adjunt.

actua com ho fa pla_1 , com un quantificador escalar. En el context de (15), l'oració *Jo pla, que tinc dues feines* dóna a entendre que el grau de cansament de l'emissor és superior al d'altres individus del context i, a més, se n'explicita la causa.

Les construccions amb pla_2 són semblants, pel que fa a la sintaxi, a (26b) i (26c), les quals poden ser parafrasejades per (27a) i (27b), respectivament.

- (26) a. Parlant A: - Vols venir amb mi?
b. Parlant B: - Amb tu no, que corres massa.
c. Parlant B: - Amb tu sí, que no corres gaire.
- (27) a. Amb tu no que no hi vull venir, que corres massa.
b. Amb tu sí que hi vull venir, que no corres gaire.

A (27), la primera conjunció *que* pertany a l'oració principal, que conté un constituent a la perifèria esquerra de l'oració focalitzat per un operador de polaritat (*no/sí*). Aquesta conjunció enllaça el constituent focalitzat amb la resta de l'oració, de manera semblant a la conjunció que trobem en una exclamativa com *Quina calor que fa!* La segona conjunció *que* de (27) té un valor causal. De fet, podem postular l'existència d'un operador causal fonològicament buit que és qui realment encapçala sintàcticament i semànticament la construcció subordinada i qui selecciona la conjunció *que*.

Els exemples de (28) ens ajuden a entendre que els dos tipus de *pla* que hem comentat a §3.1 i §3.2 són, de fet, el mateix, ja que la conjunció que apareix en els exemples analitzats en aquest apartat no depèn directament de *pla*.

- (28) a. Aquella casa *pla*, és vella. No la compressis pas.
b. Aquella casa *pla*, que està a punt de caure. No la compressis pas.
c. Aquella casa *pla!* No la compressis pas.

En tots tres casos *pla* pondera de la mateixa manera *aquella casa*. A (28a) interpretem que el grau de vellúria d'*aquella casa* és superior al d'una altra que, en el discurs previ, ha estat considerada vella. A (28b) no es fa explícita la propietat de ser vella, perquè es dóna per coneguda; en canvi, s'afegeix a la construcció una explicació del motiu pel qual situem *aquella casa* en un grau alt de l'escala. A (28c) no es fa explícita la propietat graduable assignada a *aquella casa* ni s'hi afegeix cap altra informació que no sigui l'oració que tanca la intervenció del parlant a tall de recomanació.

Una qüestió molt interessant, però que s'escapa dels objectius d'aquest treball, és la de l'anàlisi gramatical que cal assignar a la proposició silenciada en les construccions amb pla_2 . Aquesta qüestió empalma amb el tractament gramatical que cal atorgar als fragments i a l'el·lipsi. Des del punt de vista sintàctic, es podria assignar a un fragment com *Aquella casa pla!* de (28c) una estructura oracional, el

predicat de la qual no tindria realització fonològica. Una solució més semàntica, en canvi, no assignaria estructura oracional al fragment *Aquella casa pla!* En aquest cas el significat proposicional que rep aquest fragment es deduiria per inferència semàntica a partir del context discursiu.

3. 3. Les construccions amb *pla*₃

Si la construcció que conté l'adverbi *pla* seguit de la conjunció *que* rep l'entonació corresponent a la figura 3B de l'Apèndix, aleshores l'oració pren valor negatiu. Etiquetem aquest ús de l'adverbi com a *pla*₃.

- (29) a. En Pere *pla* que vindrà.
b. Així *pla* que el convenceràs.

L'oració (29a) pot ser parafrasejada per *En Pere poca vindrà* o per *En Pere no vindrà pas*.¹⁵ També a (29b) *pla* podria ser substituït per *poca* o *no...pas* sense que el sentit de l'oració se'n ressentís gaire. La prova que les oracions de (29) tenen valor negatiu la trobem en oracions com les de (30), on apareixen els elements de polaritat negativa *res*, *mai* i *ningú*.

- (30) a. En Pere *pla* que sap *res*.
b. A Mart *pla* que hi ha estat mai ningú.

El fet que aquests elements de polaritat negativa quedin legitimats a (30) és un efecte de la presència d'un quantificador negatiu. Aquests mateixos elements no queden legitimats en les oracions amb *pla*₁ o *pla*₂, tal com es mostra a (31).

- (31) a. *En Pere *pla*, sap *res*. (amb l'entonació de Fig. 1B)
b. *A Mart *pla*, que hi ha estat mai ningú. (amb l'entonació de Fig. 2B)¹⁶

Altres efectes del sentit negatiu que tenen les oracions de (32) són visibles a (33) i (34).

- (32) a. Jo *pla* que m'ho pensava, que fos tan complicat aquest tema.
b. Jo *pla* que em pensava que fos tan complicat aquest tema

La presència del mode subjuntiu ens mostra que l'oració subordinada (o el seu pronom de represa *ho*) es troba a l'abast d'un element amb força negativa. Altrament aquest mode no hi seria possible, com passa a (33).

¹⁵ Encara que potser en derivi, *poca* no té el valor de *poc que*. Compareu *Poca m'hi veia; em vaig haver de posar ulleres* amb *Poc que m'hi veia i ara se m'han desmuntat les ulleres*. Només *poca* dóna un sentit negatiu a l'oració. Per a una descripció detallada de la negació amb *poca* (o *poc que*), vegeu Rossich (1996).

¹⁶ Aquesta oració només seria ben formada si la subordinada contingués la negació *no*: *A Mart pla, que no hi ha estat mai ningú*.

- (33) * Jo em pensava que fos tan complicat aquest tema.

A (34) veiem que tant *pla* com *no* permeten negar només un dels arguments del predicat i no pas tota l'oració.

- (34) a. Ella *pla* que ha tingut un suspens, n'ha tingut tres.
b. Ella *no* ha tingut un suspens, n'ha tingut tres.

Segons el DCVB (s.v. *pla*), aquest valor negatiu prové d'haver usat *pla* en contextos irònics com ara *Sí, tu pla ho arreglaries bé!* (volent dir que no ho arreglaria pas). La nostra proposta és analitzar el quantificador *pla*₃ de la mateixa manera que *pla*₁ i *pla*₂, els quals hem acabat considerant un sol element. I això perquè, d'entrada, no té gaire sentit que un mateix parlar tingui un element lèxic amb valors semàntics oposats. Més aviat aquests valors han de venir donats per la concurrència de *pla* amb altres elements oracionals. I aquí és on podem apuntar que, si les oracions de (29) –i d'altres comentades en aquest apartat– tenen sentit negatiu, és senyal que aquestes oracions contenen un operador negatiu, és a dir un *NO* sense contingut fonològic però amb tot el contingut semàntic. Això fa que *pla* sembli per si mateix un element negatiu, quan en realitat la construcció conté dos operadors: *pla* i *NO*. Només una proposta com aquesta que intenta unificar els diferents sentits i comportaments de *pla* pot donar compte de la rapidesa i la facilitat en què els nens aprenen a interpretar-lo i a manejar-lo en el discurs i en la conversa. Sobre la necessitat de postular elements funcionals no visibles (sense pronunciació pròpia) en algunes llengües o dialectes quan es treballa en sintaxi comparada, vegeu Kayne (2003).

Així, doncs, *pla*₃ no és altra cosa que l'adverbi quantificador focal *pla* que coapareix amb un operador negatiu abstracte. Els efectes negatius de *pla*, no són seus, doncs, sinó de l'operador silenciós *NO*. En una oració com (29a) –*En Pere pla que vindrà* –, el quantificador *pla* focalitza en Pere tot reforçant la negació, de manera que podem entendre que en Pere no vindrà perquè no hi ha ningú que vingui tan poc (sovint) com ell o bé perquè no hi ha ningú més enfeinat o més informal que ell.

Tal com veurem a l'apartat 4, les oracions de (29) han de ser considerades oracions simples. L'element focalitzat pot ser o bé un dels arguments del predicat dislocat a l'esquerra representat per un pronom de represa a l'interior de l'oració, com a (35a), o bé un adjunt circumstancial, com a (35b-c), o un adjunt oracional, com a (35d-e).

- (35) a. En la mort *pla* que hi pensen. Són massa joves.
b. A la biblioteca *pla* que hi fareu res de bo. No hi ha prou silenci.
c. Amb aquest ganivet *pla* que faràs res. Agafa el tallant.
d. A Toledo *pla* que tenen mar. Què més voldrien!
e. Amb aquesta pluja *pla* que vindran.

Ara bé, aquestes oracions -com totes les altres amb el quantificador *pla*- mai no poden iniciar un discurs o conversa, ja que focalitzen un dels elements discursius. En aquest i en altres aspectes, *pla*₃ s'assembla a una altra estratègia per negar l'oració també molt viva en el català del nord-est: la negació amb *poca*. *Ell pla que és ric* concorre en aquests parlars amb *Ell poca és ric* i amb *Ell no és pas ric*. Entre aquestes tres construccions hi ha, però, una diferència semàntica. Rossich (1996: 111) nota que la negació amb *poca* té un valor més absolut que la negació amb *no...pas*. Usarem *Ell poca és ric* per expressar que, contràriament al que algú pot donar per suposat o a les expectatives creades, ell no és ric. *Poca* nega la suposició que ell pugui ser ric. En el cas de l'oració *Ell pla que és ric* es dona per suposat que no hi ha cap raó per tenir cap expectativa sobre la seva riquesa. *Pla* aquí va acompanyat de l'operador de negació abstracte *NO*, que selecciona una proposició de polaritat negativa.¹⁷ Com que «no ser ric» no és una categoria graduable, *pla* no pot focalitzar un element situant-lo en un punt alt d'una hipotètica escala. Aquí *pla* només pot reforçar la negació: nega fermament que es pugui pressuposar que ell és ric. Que *pla* confirmi la negació no té res d'estrany, sent com és originàriament un element de modalitat (equivalent a *certament* o *en bona veritat*, segons el DCVB i Coromines (1980-85)).¹⁸

I si portem més enllà la hipòtesi segons la qual *pla* coexisteix amb un element de polaritat negativa abstracte en les construccions de *pla*₃, potser haurem de postular que *pla*₁ i *pla*₂ – que ja hem vist que són un únic quantificador - concorren també amb un operador de polaritat, en aquest cas de polaritat positiva. Per això no hi ha lloc per a la negació en les construccions amb *pla*₁ (vegeu §3.1): **En Pere pla, no és ric*. Aquest plantejament concorda amb la descripció que fa Aguiló (1931, s.v. *pla*) dels primers exemples coneguts de *pla*: «S'avantposa a alguns verbs per reforçar l'afirmació. Això ho pot *pla* creure (doc. Lleyda 1669)» i s'avé també amb la descripció presentada a §2 de l'ús actual de *pla* a la comarca del Pla de l'Estany com a adverbi modal que modifica l'adverbi aspectual *ben/bé*. Les expressions *pla ben / pla bé / pla més / pla «menos»* només apareixen en oracions afirmatives (*M'ho han pla ben demostrat / *No m'ho han pla ben demostrat; En té pla més ella / *No en té pla més ella*).

Seguint aquesta línia d'anàlisi, la conjunció (*que*) que apareix a les construccions amb *pla*₃ ha de ser reclamada per l'operador abstracte *NO* per enllaçar l'oració pròpiament dita amb els elements que es troben a la perifèria esquerra de l'oració: el sintagma dislocat, el quantificador *pla* i l'operador *NO*.¹⁹

3. 4. Les construccions amb *pla*₄

¹⁷ El quantificador (o operador) focal *no* selecciona sempre una proposició negativa: *De diners no que no en tenia / *De diners no que en tenia*. A les construccions amb *pla NO que* l'operador negatiu de l'interior de l'oració és també abstracte, però la seva presència és detectable a través de la possibilitat de tenir-hi elements de polaritat negativa, els quals necessiten la presència d'un operador negatiu per quedar legitimats *Jo pla que li he dit res (= [Jo pla NO que NO li he dit res])*.

La presència d'un operador abstracte *NO* s'ha de fer extensible a les oracions amb *poca*. Presumiblement, el sentit negatiu d'aquestes oracions prové de *poca NO* i no només del quantificador *poca*.

¹⁸ A diferència de *no...pas*, *poca* i *pla* no poden aparèixer en oracions imperatives ni interrogatives: *Demà no em telefoneu pas; *Demà poca em telefoneu; *Demà pla que em telefoneu; No hi parlaràs pas?; *Poca hi parlaràs?; *Pla que hi parlaràs?*

¹⁹ En el parlar que aquí descrivim *pla que* no té mai un sentit afirmatiu. Dit d'altra manera, *pla que* és sempre analitzable com a *pla NO que*. En canvi, J. Ruyra utilitza *pla que* amb valor afirmatiu: *Pla que ella ho devia comprendre! I se'n guardà com d'escaldarse. (La Parada, Selecta, p. 205)*. En el parlar del Pla de l'Estany, l'exemple de Ruyra contindria prou: *Prou que ella ho devia comprendre!*

Hi ha encara una altra construcció amb *pla* a la qual correspon l'entonació de la figura 4B de l'Apèndix. En aquestes construccions *pla*, que no va acompanyat de la conjunció *que*, té la força emfasitzadora de *prou*:

- (36) a. Semblava que no se'n sortiria, però ell *pla* es va espavilar: Al cap de pocs dies ja ho tornava a tenir tot ordenat.
b. Semblava que no se'n sortiria, però ell *prou* que es va espavilar: Al cap de pocs dies ja ho tornava a tenir tot ordenat.

Sobre el paper, les construccions amb *pla*₄ poden semblar molt pròximes a les de *pla*₁, però l'entonació assignada a un i altre cas ja ens fa veure que no es tracta de la mateixa construcció. Les construccions amb *pla*₁ (a §3.1) comporten la implicació que altres entitats de l'univers del discurs tenen una determinada propietat o que participen d'una determinada situació, però sempre en un grau inferior al de l'element quantificat per *pla*. A (36), però, aquesta implicació no hi és. A (36a) no es dona per fet que d'altres s'hagin espavilat però que ell s'ha espavilat més que tots plegats. *Pla* no hi té, doncs, el valor d'un quantificador escalar. Aquí, com a quantificador focal, *pla*₄ té una funció emfasitzadora, que posa en contrast el que l'oració afirma (que ell es va espavilar) amb la suposició contrària del parlant o dels interlocutors (la creença que ell no s'espavilaria). Aquest ús emfasitzador de *pla* deriva plenament del seu caràcter de modificador de modalitat epistèmica.

Una de les característiques més rellevants de l'adverbi *pla* a les construccions que estudiem en aquest apartat és que reforça el valor lleugerament emfàtic que tenen els quantificadors indefinits com *algú*, *quelcom* o *alguna cosa* en contextos com els de (37):

- (37) a. No pateixis. Algú ens ajudarà.
b. Dius que l'han renyat? Alguna cosa deu haver fet.

A (37) els sintagmes quantificats *algú* i *alguna cosa* no reben la interpretació específica que tenen els sintagmes indefinits *algun dels meus amics* o *alguna cosa de les que li han prohibit* a (38).

- (38) a. No pateixis. Algun dels meus amics ens ajudarà.
b. Dius que l'han renyat? Alguna cosa de les que li han prohibit deu haver fet.

Quan utilitzem *algú* o *alguna cosa* a (37) no ens referim a un element d'un conjunt conegut. A (37) el sintagma indefinit pren un valor no específic, quantificat, lleugerament emfàtic (v. Quer 1992-93), fet que ens porta a postular que en aquestes construccions hi ha un operador emfàtic abstracte. Es tracta d'oracions construïdes preferentment –però no pas obligatòriament– en temps futur o en condicional o bé

amb un modal de probabilitat i cap pronom de represa no representa el sintagma anteposat.²⁰ Doncs bé, el quantificador *pla* no és altra cosa que la realització fonològica de l'operador emfàtic que hem postulat que acompanyava els sintagmes indefinits de (37).²¹ L'entonació de l'oració serà aleshores la de la figura 4 de l'Apèndix.

- (39) a. No pateixis. Algú *pla* ens ajudarà. No ens deixaran pas sols.
 b. Alguna cosa *pla* has hagut de dir.
 c. A algú *pla* ho encolomarem.

No cal dir que si apliquem a aquestes construccions l'entonació de *pla*₁, resultaran malformades. Aquest ús de *pla* (i.e. *pla*₄) com a reforç emfàtic és possible en oracions negatives: *Algú pla no dormirà tranquil aquesta nit; Alguna cosa pla no devem haver fet prou bé*. Ara bé, no tots els quantificadors indefinits poden ser reforçats per *pla*: **Qualsevol pla l'ajuda*; **Cadascú pla l'ajudarà*.

En aquest apartat 3, hem procurat mostrar que els diferents usos de *pla* que hem analitzat no es deuen pas a l'existència de diversos elements lèxics amb la mateixa forma fonològica *pla*, sinó que hi ha un sol element *pla* que actua com a marcador focal. Les diverses interpretacions que provoca *pla* depenen de si interactua amb un operador abstracte de polaritat negativa, amb un de polaritat positiva o de si és la realització fonològica d'un operador emfàtic (no contrastiu). Hem defensat també que totes aquestes interpretacions són possibles gràcies al seu valor original d'adverbi de modalitat epistèmica, el qual li permet ponderar, negar contundentment o emfasitzar un determinat element del discurs.

4. Anàlisi sintàctica de *pla* com a marcador focal

Les construccions descrites a l'apartat precedent ofereixen una excel·lent oportunitat per plantejar la conveniència de considerar la proposta de Rizzi (1997, 2001) sobre la complexitat de les posicions perifèriques que encapçalen l'oració. Segons la teoria lingüística generativa, l'oració s'analitza en una part central, que expressa una predicació emmarcada en una temporalitat (anomenada Sintagma Flexiu) i una zona perifèrica (o complementador), com a zona on trobem els elements d'enllaç –com ara les conjuncions subordinants– i els elements que són fora de l'oració pròpiament dita perquè tenen un valor d'operador semàntic –com ara, els elements interrogatius, els exclamatius o els emfasitzats. També localitzem en aquesta zona perifèrica els elements dislocats a causa de l'emalatge de la informació, és a dir, per raons discursives. En els seus darrers treballs, Rizzi defensa que la zona perifèrica o del

²⁰ Si afegíssim a la segona oració de (37b) un pronom d'acusatiu que representés el complement directe anteposat (*alguna cosa*), l'oració canviaria de sentit: *Alguna cosa la deu haver fet*. En canvi, el temps oracional pot ser un temps de passat o present: *Algú pla hi ha, allà; Algú pla li ho va dir*.

²¹ El quantificador focal *pla*₄ també pot assignar un valor emfàtic no contrastiu a un pronom fort, com a (36a), o a un SN no quantificat (*la Maria*) - *La situació era compromesa, però la Maria pla se n'ha sabut sortir* -, però no pas a un SP que no contingui un quantificador indefinit com *algú*. Així, una construcció com **En ella pla deus pensar* amb l'entonació de la figura 4 de l'Apèndix és agramatical, tot i que *En algú pla deus pensar* és bona.

En una oració amb un operador emfàtic contrastiu com *EN PERE vindrà demà*, no només afirmem la vinguda d'en Pere sinó que neguem implícitament que no vindrà la persona que el nostre interlocutor creia que vindria. Aquesta negació es fa explícita si afegim a l'oració *i no pas en Joan*. Aquesta negació implícita del que el nostre interlocutor suposa no es dona mai en les construccions amb el quantificador *pla*. L'entonació de les oracions amb focus contrastiu és també ben diferent de les que contenen *pla*.

complementador té una articulació molt més complexa del que sembla. A (40) representem l'estructura articulada del complementador proposada a Rizzi (2001):

(40) [Força (Tòpic) (Focus) (Modificador) (Tòpic) Finitud [Sintagma Flexiu]]

El Sintagma Flexiu (o SFlex) expressa el contingut proposicional de l'oració, mentre que les posicions a l'esquerra de SFlex, les posicions en què Rizzi analitza la zona del complementador, són les que permeten expressar la modalitat oracional i articular el discurs. El node Força expressa el fet que l'oració sigui una pregunta, una exclamació o una declaració. Sovint aquesta posició és ocupada per un element fonològicament buit, com ara en les declaratives del català, que no porten cap marca explícita de força declarativa. En canvi, les oracions simples declaratives en occità bearnès van encapçalades per *que*, element que pot ser analitzat com una marca de modalitat que ocuparia la posició inicial de Força: *Que me'n vai tà casa* «Me'n vaig a casa».

Les posicions de focus i de tòpic poden ser activades o no, per això apareixen entre parèntesis a (40). De posició de focus només n'hi ha una, però de posició de tòpic n'hi pot haver més d'una, perquè és la posició dels adjunts oracionals i dels elements dislocats, els quals poden ser més d'un per oració (*Per Nadal, ells, els torrons, no els tasten*). La informació continguda al node Finitud reflecteix les propietats de l'oració (si és o no finita, si el mode és indicatiu, etc.) i a vegades no té contingut fonològic. Ara bé, els elements que apareixen a la perifèria oracional entre Força i Finitud no sempre són tòpics o elements emfasitzats. Per això Rizzi (2001) postula un node Modificador - que pot ser activat o no- per a aquells adverbis (o sintagmes preposicionals) que es troben en posició perifèrica i que no són focalitzats ni són un argument del predicat que hàgim dislocat.²²

Tot seguit presentem molt esquemàticament l'estructura de les diferents construccions en què *pla* és un focalitzador. Acompanyem cada una d'aquestes estructures amb un breu diàleg que permet de captar fàcilment el sentit de la construcció analitzada.

4. 1. *Pla*₁

(41) Parlant A: - Cada dia faig una colla de quilòmetres.
Parlant B: - La Maria *pla*, en fa.

[SForça [STòpic la Maria [SFocus *pla* [SFinitud [SFlex *pro* en fa]]]]]

Pla és analitzat aquí com la realització del node focus. El SN *la Maria* es troba a la posició dels elements dislocats, a Tòpic, i està representat per un pronom de represa (un pronom de subjecte el·líptic: *pro*), el qual ocupa la posició de subjecte oracional dins SFlex. Sabem que ha d'haver-hi un pronom de

²² Hi ha predicats que seleccionen un sintagma adverbial com a argument: *portar-se* (*bé/malament*); *costar* (*molt/poc*); *vestir* (*elegantment/pobrament*), etc. Aquest sintagma adverbial a vegades es troba dislocat: *De bé no s'hi ha portat mai gaire*.

nominatiu dins SFlex perquè, en els casos en què *pla* va precedit d'un objecte verbal, hi ha un pronom de represa que representa aquest objecte dins l'oració: *De patates pla, en menjo; A Can Morgat pla, m'agradaria viure-hi; (A) la nena pla, l'estimem*. A l'oració precedent, el subjecte és el·líptic. En cas que fos explícit, no ocuparia la posició preverbal: *(A) la nena pla, l'estimem, nosaltres*. Això és característic de les construccions amb un element focalitzador. Hem vist a §3.1 que el quantificador focal *pla* té un efecte ponderatiu.

4. 2. *Pla*₂

- (42) Parlant A: - Cada dia faig una colla de quilòmetres.
 Parlant B: - La Maria *pla en fa*, que treballa a Barcelona
 (on la part en cursiva pot ser el·líptica)

[SForça [STòpic la Maria [SFocus *pla* [SFinitud [SFlex *pro en fa*] que treballa a Barcelona]]]]]]

Tal com hem comentat a §3.2, les característiques de *pla*₂ són exactament les de *pla*₁. La diferència està en el fet que el SFlex és sovint el·líptic i porta adjuntat un complement causal o condicional.

4. 3. *Pla*₃

- (43) Parlant A: - Segur que la Maria em farà un regal.
 Parlant B: - Ella *pla* que et regalarà res. Si ni deu saber que és el teu sant.

[SForça [STòpic ella [SFocus *pla* [SMod. *NO* [SFinitud que [SFlex *pro et regalarà res*]]]]]]]]

En aquesta construcció *pla* té un sentit negatiu que nosaltres atribuïm a la presència d'un element de negació. Rizzi (2001:19), seguint Cinque (1999), considera que la negació pot pertànyer a la classe dels modificadors, a més de ser un quantificador de polaritat. És a dir, hi ha una negació amb propietat de modificador adverbial que pot aparèixer en posició prominent. La negació que hem postulat que acompanya *pla*₃ és un adverbí abstracte que apareix a la posició de Modificador i que selecciona un SFinitud amb un nucli fonològicament ple: la conjunció *que*.²³ Per a un estudi d'altres oracions simples del català amb el nucli finitud ocupat per *que*, vegeu Rigau (2001).

4. 4. *Pla*₄

- (44) Parlant A: - Tinc por que la Maria no se'n surti.
 Parlant B: - No pateixis. Algú *pla* l'ajudarà.

²³ Tal com hem comentat a §3.3, en una anàlisi menys esquemàtica hauríem de representar un element abstracte de polaritat negativa dins SFlex que és el legitimador de l'element de polaritat *res* (v. nota 16). Es tracta del mateix element negatiu que trobem visible dins SFlex a *Ella no que no et regalarà res* /**Ella no que et regalarà res*. D'altra banda, en una anàlisi més detallada, caldria representar també l'element abstracte de polaritat afirmativa que podem postular a les estructures que trobem a §4.1 i §4.2.

[SForça [SFocus algú [Focus pla]] [SFinitud [SFlex x l'ajudarà]]]]

Pla aquí és també focalitzador, però justament perquè *algú* lliga una variable (x) en la posició de subjecte de l'oració, la interpretació ara és diferent de la dels casos anteriors: té un sentit emfasitzador, tot i que ja hem dit que no es tracta d'un èmfasi contrastiu, sinó que més aviat expressa la certesa que hi ha d'haver alguna persona que l'ajudi. A causa d'això, no trobarem dins l'oració cap pronom clític fent de pronom de represa, en el cas que l'element focalitzat sigui un element relacionat amb la posició d'objecte. Així, tenim oracions com ara *Algú pla trobaràs* però no **Algú pla el trobaràs*.

En els casos en què l'element focalitzat per *pla* és un sintagma nominal, com ara *la Maria*, l'oració contindrà també una variable (x) en la posició sintàctica associada amb l'element focalitzat: [SFocus *La Maria pla*] [SFlex x s'ha espavilat]. Aquesta variable queda c-comandada –i, per tant, lligada– pel SFocus. No es tracta, doncs d'un sintagma dislocat que compta amb un pronom de represa a l'interior de l'oració, sinó d'un sintagma relacionat amb una variable lògica. D'aquí ve que la interpretació semàntica que en resulta sigui emfasitzadora en els casos estudiats a *pla*, encara que *pla* sigui sempre el mateix quantificador focal.

5. Conclusions

L'estudi detallat d'un fenomen dialectal d'abast relativament reduït constitueix un treball de microsyntaxi. Aquest tipus d'estudis són convenients no només perquè és important conèixer bé la llengua i els seus parlars sinó també perquè possibiliten ulteriors estudis de gramàtica comparada. És en la microsyntaxi que podem adonar-nos de la diversitat lingüística existent entre les llengües d'una mateixa família o entre els dialectes d'una mateixa llengua. L'atenció a aquests fenòmens de microsyntaxi ens pot fer visibles propietats de la llengua que ens podrien passar desapercebudes als estudiosos, com pot ser la diversitat d'elements focalitzadors i la seva aportació semàntica. I més encara si aquests fenòmens són característics de la parla col·loquial.

Els treballs com aquest ens fa veure que les teories gramaticals que elaborem han de ser aplicables a tots els fenòmens gramaticals. De fet, ens han de servir per captar allò que altrament no comprendríem. Les hipòtesis que el gramàtic formula sobre el llenguatge són, doncs, les seves eines de treball. D'altra banda, com que l'àrea geogràfica de parla catalana no és gaire gran i els nostres dialectes són tipològicament poc distants, els dialectes i subdialectes del català són un laboratori excel·lent on podem detectar i contrastar aquelles propietats morfosintàctiques que possibiliten la variació microparamètrica.

6. Apèndix.

En aquest apèndix presentem els contorns entonatius pertocants a les construccions amb el quantificador focal *pla* estudiades en aquest article. Es tracta concretament dels contorns de les oracions

analitzades a §4. Per accedir al fitxers de so corresponents als diàlegs aquí representats, aneu a l'adreça següent: <http://seneca.uab.es/ggt/membres/rigau.htm>

Pla₁

Parlant A: -Cada dia faig una colla de quilòmetres.

Parlant B: -La Maria pla, en fa.

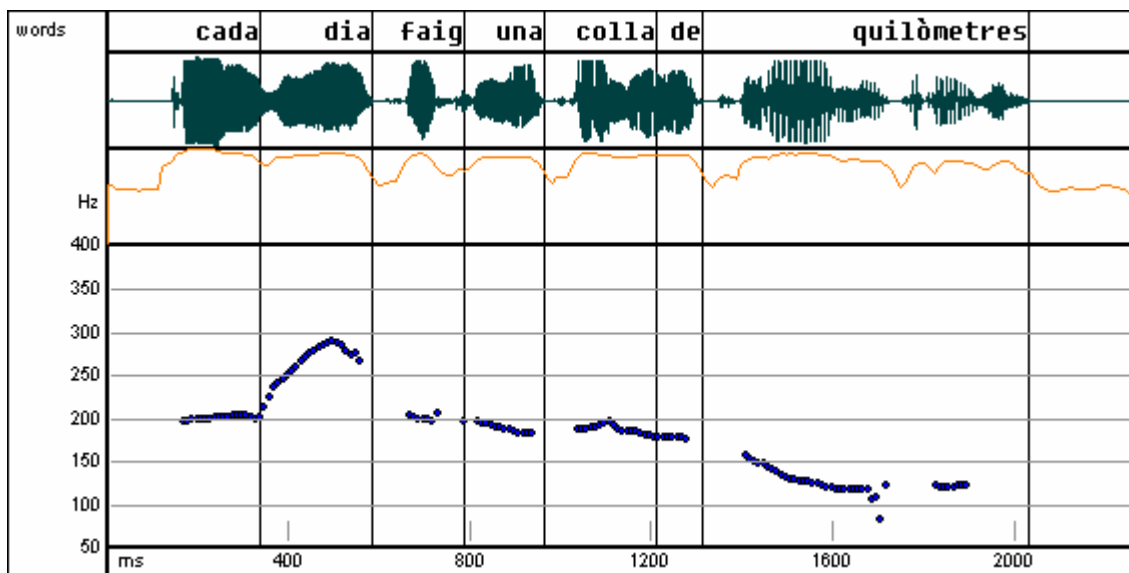

Figura 1A: pla₁,parlant A

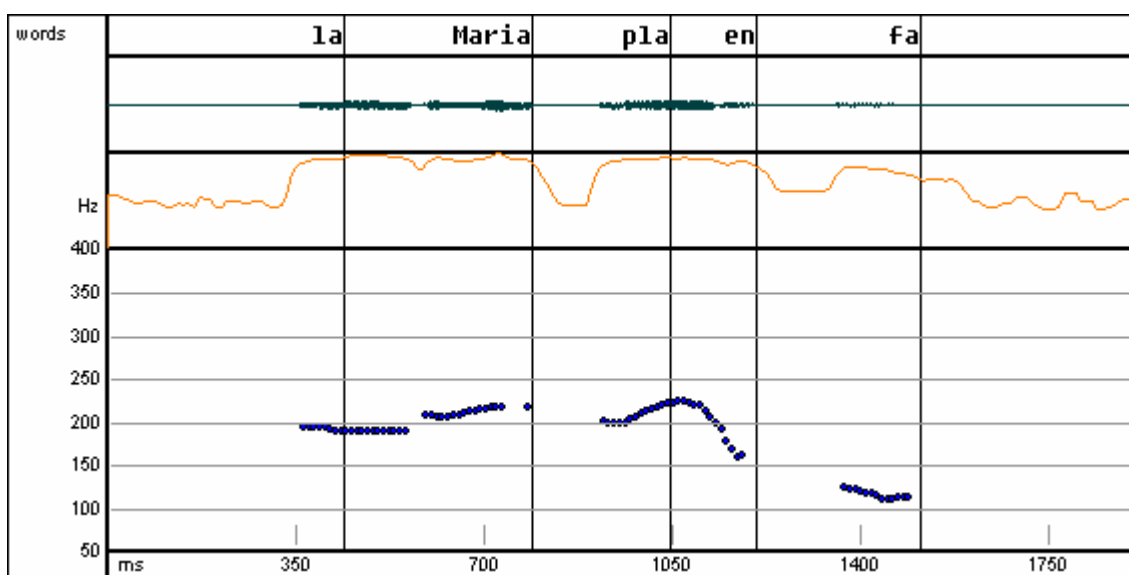

Figura 1B: pla₁.parlant B

Pla₂

Parlant A: -Cada dia faig una colla de quilòmetres.

Parlant B: -La Maria pla, que treballa a Barcelona.

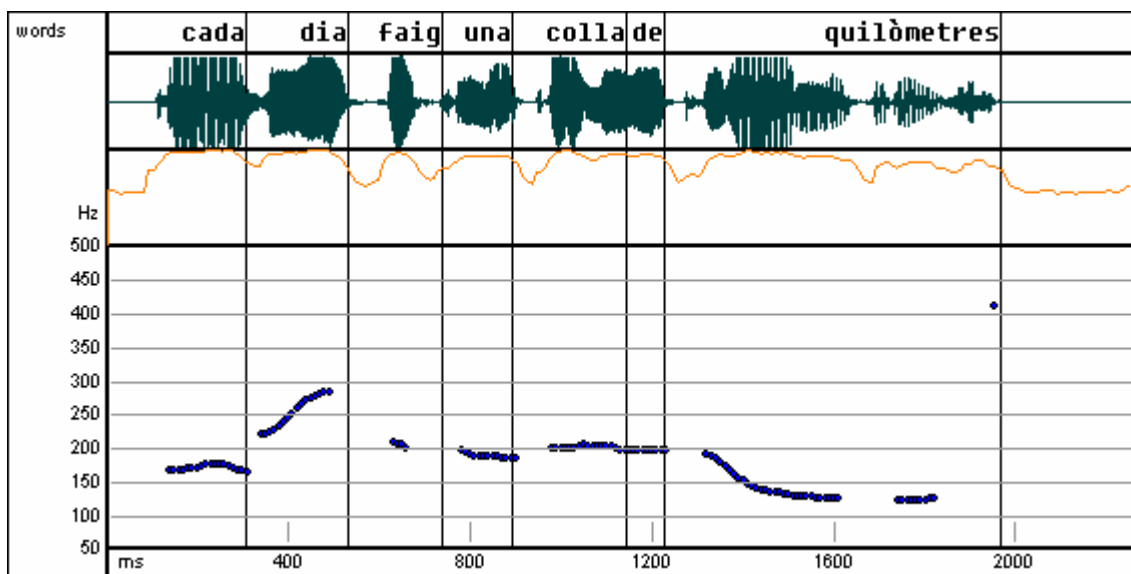

Figura 2A: pla₂.parlant A

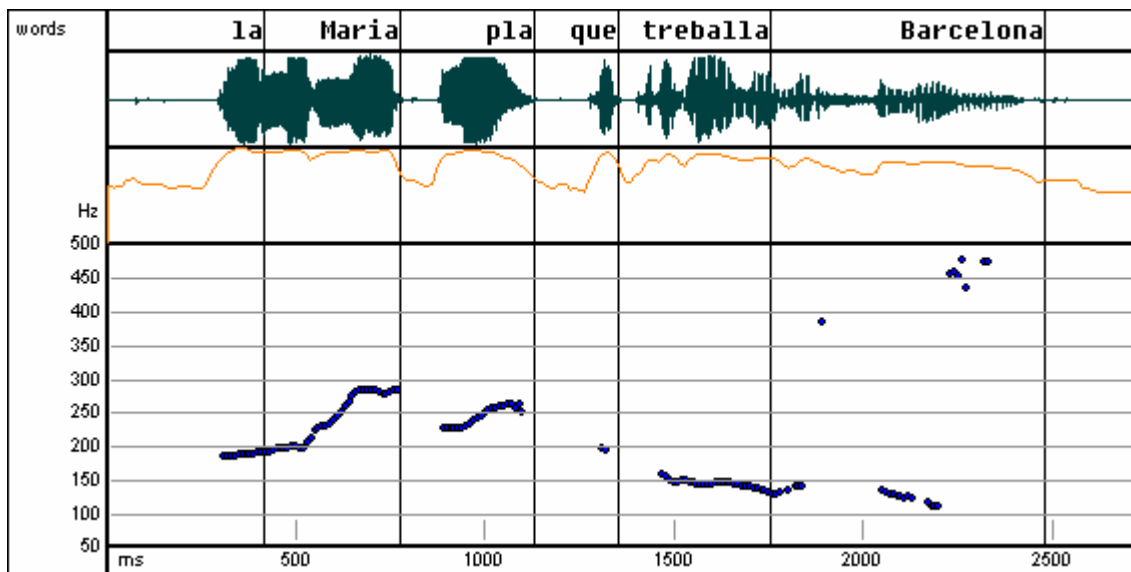

Figura 2B: pla. parlant B

Pla₃

Parlant A: -Segur que la Maria em farà un regal.

Parlant B: -Ella pla que et regalarà res, si ni deu saber que és el teu sant.

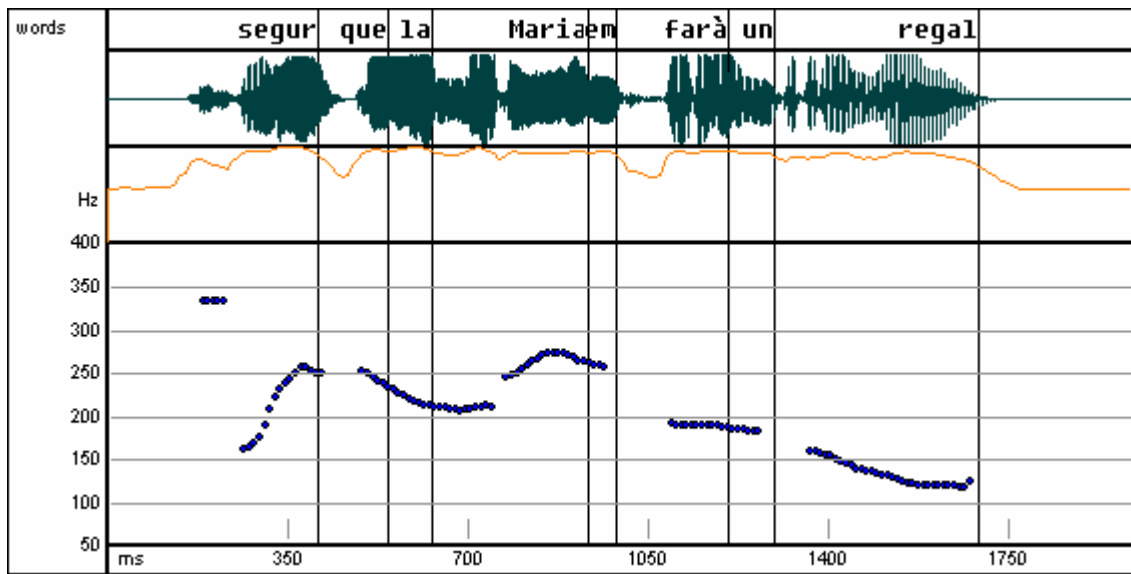

Figura 3A: pla₃. parlant A

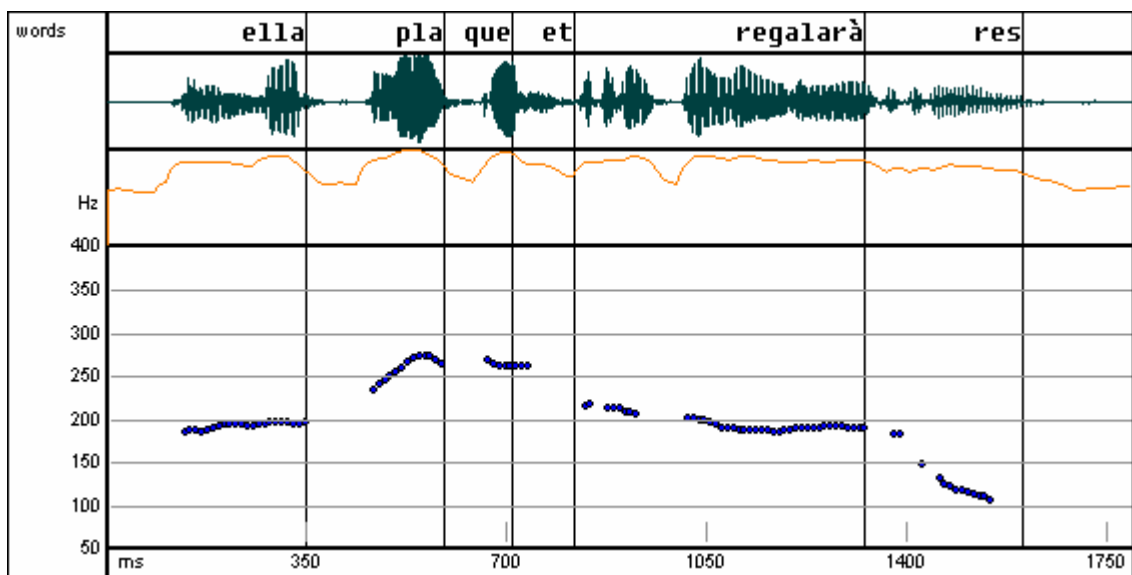

Figura 3B: pla₃. parlant B

Pla₄

Parlant A: -Tinc por que la Maria no se'n surti.

Parlant B: -No pateixis, algú pla l'ajudarà!

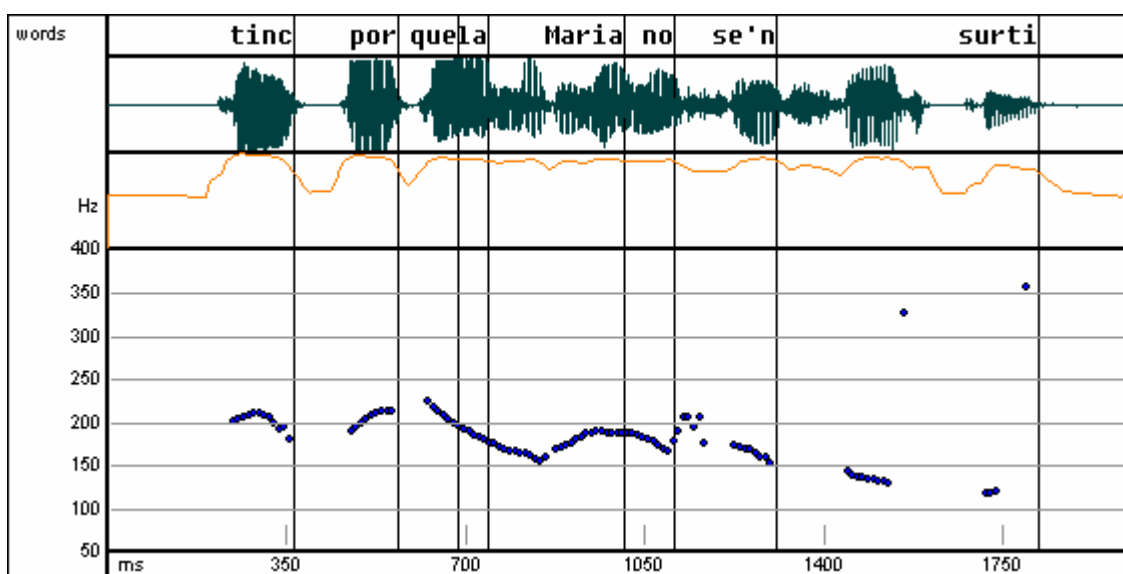

Figura 4A: pla₄.parlant A

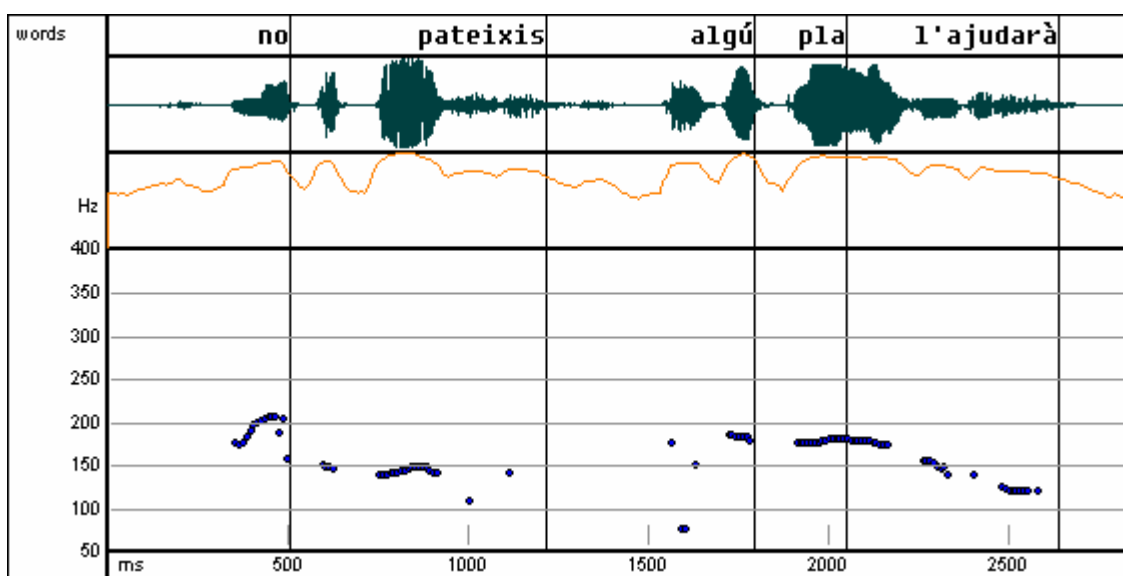

Figura 4B: pla₄.parlant B

Gemma Rigau
Departament de Filologia Catalana
Edifici B. Campus UAB
Universitat Autònoma de Barcelona
08193 Bellaterra (Barcelona)
gemma.rigau@uab.es

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- AGUILÓ I FUSTER, M. (1931) *Diccionari Aguiló*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans. Barcelona, Altafulla, 1989.
- BRUCART, J. M. i G. RIGAU (2002) «La quantificació», a SOLÀ J., M. R. LLORET, J. MASCARÓ I M. PÉREZ SALDANYA (eds.) *Gramàtica del català contemporani*, cap. 24, pp. 1517-1589.
- DCVB = ALCOVER, A. M. – F. DE B. MOLL (1975-77) *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Ciutat de Mallorca.
- CINQUE, G. (1999) *Adverbs and Functional Heads*, Oxford, Oxford University Press.
- COROMINES, J. (1980-85) *Diccionari Etimològic complementari de la llengua catalana*, Barcelona, Curial.
- ESPINAL, M. T. (1986) «Els mots connectors: entorn de *rai*», *Els Marges*, 35, pp. 25-42.
- HERNANZ, M. L. (1999) «Polaridad y modalidad en español: en torno a la gramática de *bien*», ms. Universitat Autònoma de Barcelona.
- HERNANZ, M. L. (2004) «On the left periphery in Spanish: emphatic affirmative sentences with *bien*», ms. Universitat Autònoma de Barcelona.
- KAYNE, R. S. (2003) «Some Notes on Comparative Syntax, with Special Reference to English and French», ms. New York University.
- LYONS, J. (1977) *Semantics*, Cambridge, Cambridge University Press.
- MASCARÓ, J. (1985) *Morfologia*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana.
- QUER, J. (1992-93) «Estructures dislocades i quantificadors», *Llengua & Literatura*, 5, pp. 393-415.
- RIGAU, G. (2001) «The Role of the Quantifier *tot* in Some Catalan Temporal Phrases», *Catalan Working Papers in Linguistics*, 9, pp. 85-100.
- RIZZI, L. (1997) «The Fine Structure of the Left Periphery » dins HAEGEMAN, L. (ed.) *Elements of Grammar*, Dordrecht, Kluwer, pp. 281-337.
- RIZZI, L. (2001) «Locality and Left Periphery », manuscrit, Università di Siena.
- SOLÀ-PUJOLS, J. (1990) «Sobre la partícula *rai* i els tòpics», *Caplletra*, 8, pp. 55-67.

El quantificador focal *pla*: Un estudi de sintaxi dialectal

This article offers a microsyntactic study about a dialectal topic. Its aim is to describe the syntactic, semantic and intonational behavior of the sentences with the adverb *pla*. This adverb, which belongs to some North-Eastern Catalan dialects, has a focalizing role. In this paper it is argued that its focalizing value derives from its epistemic modal meaning. The case in which the presence of *pla* gives a negative meaning to the sentence is especially interesting. The paper shows that in this case an abstract negative polarity operator has to be posited.